

KORNELIUSZ ZIELIŃSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ANALIZA DYSKURSU MEDIALNEGO DOTYCZĄCEGO SZCZEPIONEK PRZECIWKO COVID-19 NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH TYGODNIKÓW OPINII

1. Wprowadzenie. 2. Dyskurs medialny w prasie opiniotwórczej. 3. Metodologia pracy.
4. Światopogląd i profil ideologiczny w narracji o szczepionkach przeciwko COVID-19

Słowa kluczowe: dyskurs medialny, prasa opiniotwórcza, tygodnik, Krytyczna Analiza Dyskursu, pluralizm mediów, paralelizm polityczny, COVID-19

1. WPROWADZENIE

Celem niniejszej pracy jest analiza dyskursu medialnego dotycząca szczepionek przeciwko COVID-19 w trzech różnych tygodnikach opinii. Analizowanymi tytułami są „Polityka”, „Gazeta Polska” oraz „Tygodnik Powszechny”. Każdy z wymienionych periodyków reprezentuje inny nurt ideologiczny. Tygodnikowi „Polityka” bliskie są idee lewicowe, „Tygodnik Powszechny” należy do przedstawicieli prasy centrowej, natomiast „Gazeta Polska” uważana jest za skrajnie prawicowy tytuł prasowy¹. Uzasadnienie takiego podziału oraz przedstawienie wartości i przekonań, do jakich zasadniczo odwołują się wyżej wymienione tygodniki, zostanie szczegółowo opisane w pierwszej części pracy. Autor zakłada, że różnice światopoglądowe, jakie występują między badanymi periodykami, wpływają na narrację o szczepionkach przeciwko COVID-19. W szczególności odmiennosc ta może być widoczna między tygodnikami o charakterze lewicowym oraz centrowym w porównaniu do pism reprezentujących profil prawicowy.

¹ B. Dobek-Ostrowska, *Mediatyzacja polityki w tygodnikach opinii w Polsce – między polityzacją a komercjalizacją*, *Zeszyty Prasoznawcze*, 2018, nr 2 (234), 224–246; R. Graczyk, *Realizm polityczny „Tygodnika Powszechnego” (1945–1989)*, Politeja-Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego 2013, 10(25), 79–112; W. Kolasa, „Tygodnik Powszechny” w nowej rzeczywistości (1989–1999), w: *Kraków–Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku*, red. J. Jarowiecki, t. 5, Kraków 2001, 689–707; R. Leśniczak, *Wizerunek prezydenta Andrzeja Dudy na łamach „Tygodnika Powszechnego” (2015–2020)*, Warszawa 2023, 116–121.

Mając na uwadze powyższe, sformułowano główną hipotezę badawczą w następujący sposób: narracja o szczepionkach w tygodnikach o profilu lewicowym oraz centrowym jest przychylna szczepionkom przeciwko COVID-19, odmienne niż w tytułach prawicowych. Tak postawiona hipoteza powinna pomóc w znalezieniu odpowiedzi na następujące główne pytanie badawcze: *W jakim stopniu stronniczość ideologiczna poszczególnych tygodników determinuje narrację (dyskurs) o szczepionkach przeciwko COVID-19?* Na potrzeby pracy sformułowano również dwa pytania szczegółowe, 1. Jaki stosunek miały tygodniki „Gazeta Polska”, „Tygodnik Powszechny” oraz „Polityka” do szczepionek przeciwko COVID-19? 2. W jaki sposób tygodniki „Gazeta Polska”, „Tygodnik Powszechny” oraz „Polityka” kreowały pozytywny/negatywny dyskurs o szczepionkach?

W związku z tak postawionymi pytaniami szczegółowymi, sformułowano również dwie hipotezy szczegółowe. 1. „Polityka” oraz „Tygodnik Powszechny” wyrażały pozytywny stosunek do szczepionek przeciwko COVID-19 w przeciwieństwie do „Gazety Polskiej” oraz drugie: Każdy z badanych tygodników odwoływał się do istotnych jemu wartości z punktu widzenia własnego profilu ideologicznego, uzasadniając swoje stanowisko względem szczepionek przeciwko COVID-19.

O dyskursie w kontekście szczepień pisała m.in. Magdalena Nowakowska w artykule *Strategie dyskursu i zabiegi perswazyjne w artykułach na temat szczepień na portalu Onet.pl*². W podobnej tematyce wypowiedziały się również Beata Dudek oraz Ewa Ficek w rozprawie *Szczepionka, śmiercionka, trupionka. Modelowanie znaczeń słowa w dyskursie antyszczepionkowym związanym z pandemią SARS-CoV-2*³. Brakuje jednak badań, które prześledziłyby narrację o szczepionkach w zależności od profilu ideologicznego danego tygodnika. Tym samym ten aspekt wydaje się interesujący oraz wymagający pogłębienia. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że pandemia COVID-19 dała wiele możliwości do analizy przekazów medialnych⁴. Ponadto pandemia była pierwszym poważnym kryzysem w XXI w., który wpłynął i zmienił różne dziedziny życia społecznego. Pierwsze miesiące zagrożenia epidemiologicznego to przede wszystkim wprowadzanie restrykcji sanitarnych, rozporządzeń wpływających na codzienne życie i funkcjonowanie. Ponadto rosnąca liczba zakażonych i zgonów wzbudzała negatywne nastroje wśród społeczeństwa. Wydawało się wtedy, że jedynym skutecznym rozwiązaniem, aby przeciwstawić się wirusowi, jest wynalezienie szczepionki przeciwko COVID-19. W grudniu 2020 r. wizja masowych szczepień stawała się coraz bardziej realna. W tym miesiącu dopuszczono bowiem do użytku szczepionkę firmy Pfizer.

² M. Nowakowska, *Strategie dyskursu i zabiegi perswazyjne w artykułach na temat szczepień na portalu Onet.pl*, Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica 2018, 52, 179–188.

³ B. Dudek, Ewa F., *Szczepionka, śmiercionka, trupionka. Modelowanie znaczeń słowa w dyskursie antyszczepionkowym związanym z pandemią SARS-CoV-2*, Język Polski 2022, nr 102 (2), 49–63.

⁴ Por. K. Stępnia, *Od hiszpanki do COVID-19. Materiały wizualne w pandemiach. Studia, szkice i refleksje*, Warszawa–Kraków 2024; T. Rončáková, *The image of Christian churches in the Slovak and Czech media during the first wave of the Covid-19 pandemic*, Church, Communication and Culture 2022, 7(1), 127–153; R. Leśniczak, *News coverage of Christian churches and other religious bodies dealing with the Covid-19 pandemic: An analysis of newspapers in German and English*, Church, Communication and Culture 2022, 7(1), 175–195.

Nowa sytuacja związana z ogłoszonym Narodowym Programem Szczepień przez polski rząd i realną możliwością przyjęcia pierwszej dawki szczepionki stała się przedmiotem dyskusji w mediach masowych. Przede wszystkim zmieniły się nastroje społeczne. Na początku pandemii społeczeństwo wręcz wyczekiwało nowych informacji o potencjalnej szczepionce przeciwko COVID-19. W momencie, gdy możliwość zaszczepienia się stawała się coraz bardziej realna, nie wszyscy byli przekonani, co rzetelnego przeprowadzenia procesu badań nad tymi preparatami oraz skuteczności szczepionek w kontekście zatrzymania pandemii koronawirusa. Można wyróżnić dwie grupy: pierwszą, zwolenników szczepień, nie widzących w nich zagrożenia, oraz drugą, która w sposób często radykalny wyrażała swoją dezaprobatę wobec realizacji tego pomysłu⁵. Szczepionki przeciwko COVID-19 powoli stawały się też przedmiotem dyskursu medialnego. W przekazach medialnych rozważano przede wszystkim kwestie bezpieczeństwa oraz wcześniej wspomnianej skuteczności szczepionek.

Autor pracy przed przystąpieniem do badań musiał zgłębić oraz wyjaśnić wiele pojęć dotyczących samego dyskursu medialnego, jak również zagadnień opisujących polski rynek tygodników opinii. W takim przypadku konieczne było odwołanie się m.in. do prac badawczych autorstwa m.in. Bogusławy Dobek-Ostrowskiej, Małgorzaty Lisowskiej-Magdżiarz, Tomasza Mielczarka czy Krzysztofa Podemskiego⁶. W kontekście przedstawienia zjawiska paralelizmu medialnego istotna okazała się książka D.C. Hallina oraz P. Manciniego, *Systemy medialne. Trzy modele mediów i polityki w ujęciu porównawczym*⁷. Natomiast, aby prawidłowo opisać metodę badawczą, jaką jest krytyczna analiza dyskursu oraz jej szczegółowe założenia, autor odwołał się m.in. do czasopism i rozpraw naukowych Justyny oraz Michała Dobrołowiczów⁸, Aleksandry Synowiec⁹ czy Barbary Jabłońskiej¹⁰. Pomocna w wielu kwestiach okazała się także praca doktorska Mateusza Bartoszewicza: *Mechanizmy propagandy politycznej w polskich tygodnikach opinii – analiza porównawcza*¹¹.

⁵ M. Pataj, *Postawy internautów wobec szczepionek w dobie pandemii na przykładzie wybranych memów internetowych*, Media – Biznes – Kultura 2021, (11), 217–228.

⁶ B. Dobek-Ostrowska, dz.cyt., M. Lisowska-Magdżiarz, *Analiza tekstu w dyskursie medialnym*, Kraków 2006; T. Mielczarek, *Tygodniki opinii w zmieniającej się rzeczywistości*, Kraków 2018; K. Podemski, *Świat w polskich tygodnikach opinii*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, 2011, z. 3, 241–262.

⁷ D.C. Hallin, P. Mancini, *Systemy medialne. Trzy modele mediów i polityki w ujęciu porównawczym*, Kraków 2007.

⁸ J. Dobrołowicz, M. Dobrołowicz, *Krytyczna Analiza Dyskursu i jej zastosowanie w badaniu tekstów prasowych na temat edukacji*, w *Rzeczywistość i zapis. Problemy badania tekstów w naukach społecznych i humanistycznych*, red. W. Doliński, J. Żurski, K. Grzeszkiewicz-Radulskiej, S. Męćfal, Łódź 2016, 199–213.

⁹ A. Synowiec, *W stronę analizy tekstu – wprowadzenie do teorii dyskursu*, Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie 2013, z. 65, 383–396.

¹⁰ B. Jabłońska, *Krytyczna Analiza Dyskursu: Refleksje Teoretyczno-Methodologiczne*, Przegląd Socjologii Jakościowej 2006, nr 2 (1), 53–67.

¹¹ M. Bartoszewicz, *rozprawa doktorska pisana pod kierunkiem L. Szot: Mechanizmy propagandy politycznej w polskich tygodnikach opinii – analiza porównawcza*, Wrocław 2022.

Przedstawiona w niniejszej pracy analiza, mimo jasno sprecyzowanego problemu badawczego, metodologii oraz próby badawczej podlegała pewnym ograniczeniom. Po pierwsze, badano wyłącznie polski rynek prasowy. Analiza dotyczyła polskich tytułów prasowych i kreowanej w nich narracji o szczepionkach przeciwko COVID-19. Ponadto wybrano po jednym tygodniku opinii, który z założenia reprezentuje idee „prawicowe”, „lewicowe” oraz „centrowe”. Nie daje to więc pewnego przeglądu, czy wszystkie tygodniki opinii reprezentujące ten sam nurt ideologiczny, miałyby podobne stanowisko wobec szczepionek przeciwko COVID-19, niemniej stanowi pewien obraz i spektrum ich zapatrywań oraz całego rynku. Należy również zauważyć, że w niniejszym artykule badano wyłącznie tekst, wykluczając okładki tytułowe oraz wszelkie materiały wizualne. Istotą dyskursów medialnych jest badanie języka (rozumianego jako tekst bądź mowa) w odniesieniu do odpowiedniego kontekstu społecznego, politycznego czy kulturowego.

2. DYSKURS MEDIALNY W PRASIE OPINIOTWÓRCZEJ

Pandemia COVID-19 była jednym z najbardziej dotkliwych i znaczących wydarzeń XXI w., której skutki widoczne są w wielu dziedzinach życia społecznego aż do dnia dzisiejszego. Wprowadziła wiele zmian w funkcjonowaniu społeczeństwa w skali globalnej, w tym stała się wyzwaniem dla mediów masowych. Prasa w Polsce w tym czasie przeżywała już kryzys związany ze sprzedażą. Z uwagi na pandemię COVID-19 jej digitalizacja znacząco przyśpieszyła, co sprawiło, że oprócz klasycznego druku, poszczególne numery wydań zaczęły ukazywać się również wersji elektronicznej¹². Niektóre tytuły natomiast przestały w ogóle ukazywać się w wydaniu papierowym, czego przykładem jest tygodnik „Wprost”¹³. Pierwsze miesiące pandemii były więc czasem adaptacji oraz przetrwania prasy na rynku medialnym. Media masowe były głównym źródłem informacji o liczbie osób zakażonych wirusem, stanem polskich szpitali oraz podjętych hospitalizacji. Społeczeństwo w obliczu kolejnych zagrożeń i restrykcji sanitarnych, wprowadzanych przez polski rząd, oczekiwało na pierwsze doniesienia dotyczące szczepionek przeciwko COVID-19. W grudniu 2020 r. w przestrzeni medialnej zaczęły pojawiać się informacje o badaniach nad szczepionkami oraz czasem potencjalnego wprowadzenia ich do powszechnego obiegu. To wtedy zaczął się okres kształtowania nowego dyskursu medialnego dotyczącego szczepionek przeciwko COVID-19. Dotyczył on przede wszystkim ich skuteczności oraz wytworzenia dzięki nim odpowiedniej liczby przeciwciał, które pozwoliłyby na zmniejszenie ryzyka zakażenia. Dyskusji podlegał również ich wpływ na zdrowie i życie pacjenta. W tym czasie można było zaobserwować dwie grupy mające odmienne zdania w tej tematyce. Część osób wierzyła w skuteczność szczepionek w celu zatrzymania pandemii, a przez to zmniejszenie liczby zakażeń. Z drugiej strony zaczęły się nasilać ruchy antyszczepionkowe,

¹² T. Łysoń, *Zmieniający się rynek polskich tygodników opinii na początku pandemii COVID-19*, „com. press” 2020, nr 3(2), 68–87.

¹³ Tamże, 77.

bardzo sceptycznie nastawione i w radykalny sposób przedstawiające swoje poglądy. Można wręcz mówić o polaryzacji społecznej. Trafnie to zjawisko definiuje Katarzyna Kopeć-Ziemczyk jako występowanie podziałów i różnic ideologicznych zachodzących między zbiorowościami w kwestiach politycznych i społecznych¹⁴. Mimo takich projektów rządowych jak Narodowy Program Szczepień, społeczeństwo wciąż nie było przekonane do skuteczności i braku ciężkich powikłań po przyjęciu kolejnych dawek szczepionki.

Rola prasy opiniotwórczej w kształtowaniu się dyskursu medialnego dotyczącego szczepionek przeciwko koronawirusowi również była istotna. Jak pisze Bogusław Chrabota w swoim liście: „prasa dostarcza wiedzy pogłębionej, eksperckiej, opartej na wielu źródłach”¹⁵. Publikowanie niesprawdzonych informacji na łamach prasy opinii jest zjawiskiem stosunkowo rzadkim, gdyż podanie opinii publicznej wiadomości z niewiarygodnych źródeł wpływa na jakość i wiarygodność danego periodyku.

Istotnym segmentem prasy opiniotwórczej jest publicystyka pełniąca kluczową rolę komentarla do wydarzeń o charakterze społeczno-politycznym. W tekstach tego rodzaju prasy dziennikarze wydają swoje opinie oraz przemyślenia odnośnie do spraw bieżących istotnych dla danej społeczności. Prasa opiniotwórcza więc ma istotny wkład w kreowaniu debaty publicznej, poprzez wydawanie wielu sądów i opinii. Istotę komentarzy w tygodnikach opinii podkreśla również fakt, że są one pisane przez publicystów, uznawanych nierzadko za autorytet dla szerokiego grona odbiorców¹⁶. Przekazywany obraz rzeczywistości może więc niekiedy być traktowany jako jedyny słuszny pogląd na dany temat z pominięciem faktu, że tekst autora ma charakter subiektywny. Stanowi to swego rodzaju zagrożenie dla czytelnika, który może traktować stanowisko autora jak informację. Artykuły z pogranicza publicystyki są istotnym elementem wpływającym na kształtowanie się dyskursu medialnego. Jak pisze Tomasz Mielczarek: „prasa opinii w przeciwieństwie do prasy informacyjnej, częściej bywa wyrazem świadomości indywidualnej, tzn. wyraża indywidualne przekonanie autorskie”¹⁷. Ponadto teksty pisane na łamach tygodników w znacznej mierze są przedmiotem dyskusji w innych rodzajach mediów masowych, takich jak np. telewizja i radio¹⁸. Prasa opiniotwórcza, mimo że należy do oddzielnego segmentu przekazów medialnych, stanowi istotny przedmiot dyskursu medialnego, zarówno w mediach tradycyjnych, jak również nowoczesnych środkach masowego przekazu.

Opisując znaczenie tygodników opinii, należy zwrócić uwagę, w jaki sposób teksty ukazujące się w nich podlegają obróbce dziennikarskiej. Można podzielić go

¹⁴ K. Kopeć-Ziemczyk, *rozprawa doktorska pisana pod kierunkiem M. Głowackiego: Polaryzacja mediów w Polsce. Analiza zawartości „Wiadomości” TVP i „Faktów” TVN w okresie kampanii samorządowej w 2018 roku*, Warszawa 2020, 4–5.

¹⁵ B. Chrabota, *Rola prasy w czasie pandemii – list Bogusława Chroboty, prezesa Izby Wydawców Prasy*, <https://wspolczesna.pl/rola-prasy-w-czasie-pandemii-list-boguslaw-a-chroboty-prezesa-izby-wydawcow-prasy/ar/c1-14870777> (dostęp: 15.01.2025).

¹⁶ M. Bartoszewicz, dz.cyt., 67.

¹⁷ T. Mielczarek, dz.cyt., 22.

¹⁸ K. Podemski, dz.cyt., 3.

na dwa etapy. Jak zauważa Mateusz Bartoszewicz, pierwszy z nich polega na selekcji informacji i decyzji kolegium redakcyjnego, które ukażą się w numerze¹⁹. W drugiej części, jak pisze Bartoszewicz, materiały podlegają pewnym przekształceniom, „w ramach których wykuwają się publicystyczne interpretacje oraz opinie na temat faktów oraz kontekstów życia polityczno-społecznego”²⁰. Można rozumieć to w taki sposób, że tygodniki opinii opisują pewien wycinek rzeczywistości, który później i tak podlega wartościowaniu, przez co autor poniekąd narzuca odbiorcy swoją narrację. Jest to cecha wyróżniająca ten gatunek dziennikarski, co ma również bezpośredni wpływ na to, jak czytelnik powinien analizować w nim znajdującą się treść. Teksty najczęściej są dobrane w taki sposób, aby wpisywały się w kanon wartości i przekonań odbiorcy. Analizując współczesne tygodniki opinii, można dojść do wniosku, że ich styl jest dostosowany do grona czytelników, których przekonania są najczęściej zbieżne z prezentowanym przez redakcje kwestiami światopoglądowymi. Jak zaznacza Bogusława Dobek-Ostrowska, linia redakcyjna składa się najczęściej z dwóch istotnych elementów. Jest nim preferowana opcja ideologiczna, jak również powiązanie z konkretną partią polityczną występującą w danym systemie medialnym²¹.

Tygodniki opinii w systemach medialnych, zarówno w Polsce, jak i na świecie, można przyporządkować według wcześniej wspomnianego profilu ideologicznego. Związane jest to m.in. ze zjawiskiem paralelizmu politycznego. Teksty publikowane w tygodnikach mogą być nacechowane wartościami politycznymi wpisującymi się w konkretną ideologię oraz postawę polityczną. Paolo Mancini i Daniel C. Hallin opisali trzy modele systemów uznawanych za klasyczne i mogące stanowić podstawę badań komunikacji politycznej. Należą do nich model liberalny, występujący w Wielkiej Brytanii, Irlandii i Ameryce Północnej, model demokratycznego korporacjonizmu, dominujący w krajach północnoeuropejskich, oraz model spolaryzowanego pluralizmu, odnajdujący swoje odzwierciedlenie krajach śródziemnomorskich Europy Południowej²². Autorzy we wspomnianej publikacji opisali wnikliwie każdy z tych modeli systemu medialnego, wykorzystując do tego analizę porównawczą. Ponadto w pierwszej części książki Daniel C. Hallin oraz Paolo Mancini zdefiniowali pojęcie paralelizmu politycznego. Na przykładzie niemieckiego rynku prasy autorzy wykazali związek, jaki może zachodzić między danymi ośrodkami medialnymi a ich preferencjami politycznymi. Jak piszą badacze: „na przykład w Niemczech «Frankfurter Allgemeine» sytuuje się na prawo od centrum, «Süddeutsche Zeitung» – na lewo od centrum; «Die Welt» jest umieszczana nieco dalej na prawo od politycznego spektrum, a «Frankfurter Rundschau» – nieco dalej na lewo”²³. Zjawisko paralelizmu politycznego najprościej można zdefiniować jako relację między polityką a mediami masowymi²⁴. Podobne zdanie w tym względzie ma Bogusława Dobek-Ostrowska

¹⁹ M. Bartoszewicz, dz.cyt., 68.

²⁰ Tamże, 68.

²¹ B. Dobek-Ostrowska, dz.cyt., 228.

²² D.C Hallin, P. Mancini, dz.cyt., 11.

²³ Tamże, 27.

²⁴ K. Kamińska-Korolczuk, *Paralelizm polityczny jako koncepcja teoretyczna i jej zastosowanie na przykładzie Brazylii*, *Zeszyty Prasoznawcze* 2023, nr 4 (256), 95–111.

zaznaczając, że w szczególności w systemie spolaryzowanego pluralizmu media z reguły są sterowane przez polityków oraz ugrupowania polityczne i to ich interes jest najważniejszy w przekazach kierowanych do odbiorców²⁵.

W związku z powyższym, wzajemne powiązania między tygodnikami, a konkretnymi partiami politycznymi są jednym z elementów, które zasadniczo pozwalają na przypisanie danemu tytułowi prasowemu cech reprezentujących dany nurt ideologiczny. Należy jednak zaznaczyć, że wspomniane relacje między ugrupowaniami politycznymi a badanymi w tej pracy tytułami prasowymi, służą jedynie pomocniczo do określenia profilu i światopoglądu tych periodyków. Wątki polityczne same w sobie nie będą stanowiły przedmiotu badań. W związku z tym, autor scharakteryzował trzy analizowane tygodniki: „Politykę”, „Tygodnik Powszechny” oraz „Gazetę Polską” w zakresie określenia ich nurtu ideologicznego.

Periodyk „Polityka”, którego profil zasadniczo jest opisywany jako liberalno-lewicowy, swoją działalność rozpoczął jeszcze w czasach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i podlegał Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Sukcesu tygodnika można upatrywać w tym, że potrafił znaleźć balans między propagowaniem działań władz PRL a tekstami nieprzychylnymi jej funkcjonowaniu²⁶. Po 1989 r., w czasach dynamicznie rozwijającego się rynku prasy, „Polityka” starała się nie agitować po stronie żadnej partii²⁷. Przekazywane treści miały w sposób obiektywny przedstawiać informacje na polskiej arenie politycznej. Pomocne w zidentyfikowaniu kierunku ideowego tygodnika może okazać się przeprowadzone w 1996 r. badanie wśród czytelników tego periodyku. Wynikało z nich, że 29% sympatyków tytułu popierało Sojusz Lewicy Demokratycznej, natomiast 13% respondentów zadeklarowało się jako wyborcy Socjaldemokracji Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto 8% badanych to sympatycy Unii Pracy²⁸. Mając to na uwadze, można wnioskować, że czytelnikom tego tytułu bliskie były idee lewicowe. Współcześnie opinię, iż „Polityka” wpisuje się w nurt lewicowy, podziela Dobek-Ostrowska wskazując, że „tygodnik konsekwentnie opowiada się za wspólną Europą, równymi prawami mniejszości narodowych, etnicznych i seksualnych, wspieraniem słabszych i upośledzonych grup społecznych, przeciw ksenofobii, konserwatywnym wartościom”²⁹. Ponadto medioznawczyni zaznacza, że pod względem preferencji politycznych „Polityka” stara się nie być stronnica i krytykuje również działania partii lewicowych³⁰. Nieco inne spojrzenie prezentuje Tomasz Mielczarek. Według niego „afery Rywina”, wyrządziła szkodę w mediach masowych, doprowadzając do obniżenia poziomu prowadzenia dyskursu w mediach³¹. Ponadto, jak wskazuje autor, „przynależność do konkretnej redakcji oznaczała pewien zestaw cech i poglądów oraz opowiadanie się za jedną z występujących w Polsce partii politycznych”³².

²⁵ B. Dobek-Ostrowska, dz.cyt., 227–228.

²⁶ T. Mielczarek, dz.cyt., 71.

²⁷ Tamże, 75.

²⁸ Tamże, 84.

²⁹ B. Dobek-Ostrowska, dz.cyt., 233.

³⁰ Tamże, 234.

³¹ T. Mielczarek, dz.cyt., 97.

³² Tamże 97.

Kolejnym tytułem prasowym, istotnym z punktu widzenia tematyki niniejszej pracy, jest „Tygodnik Powszechny”. Według Dobek-Ostrowskiej tytuł ten jest piśmie skierowanym przede wszystkim do katolików o centrowych poglądach³³. Z tego względu można stwierdzić, że w znacznym stopniu odbiorcami periodyku są osoby wierzące. Mimo określonego systemu wartości i trwałości deklarowanych przez „Tygodnik Powszechny” poglądów, tytuł zachowuje obiektywne spojrzenie wobec rzeczywistości politycznej, społecznej, obyczajowej i cywilizacyjnej³⁴. Można stwierdzić więc, że TP w publikowanych tekstach nie wspiera konkretnych partii politycznych, zachowując swoją apolityczność, opowiadając się za konkretnymi wartościami i przekonaniem, ale do kwestii politycznych odnosi się z dystansem, częściej krytykując partie polityczne niż faktycznie agitując za którąś z nich³⁵. „Tygodnik Powszechny” musiał również przejść transformację oraz ulec przekształceniom. Jak zaznacza Tomasz Mielczarek, tytuł ten „wyrósł z tradycji lewicowo-liberalnej, antykomunistycznej oraz katolickiej i personalistycznej”³⁶. Po 1989 r. „Tygodnik Powszechny” zajmował się już przede wszystkim problematyką i wątkami dotyczącymi wartości chrześcijańskich i polskiego katolicyzmu.

Trzeci z badanych periodyków, czyli „Gazeta Polska”, jest tygodnikiem poruszającym tematykę polityczno-społeczną, ale w porównaniu do dwóch wcześniej opisywanych tytułów prasowych, swoje numery wydaje od 1993 r. Nie jest więc on historycznie powiązany z czasami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Profil tytułu można określić jako skrajnie prawicowy oraz odwołujący się najczęściej do narodowo-konserwatywnych wartości³⁷. Dobek-Ostrowska określa czytelników opisywanego tygodnika jako „odbiorców o wyraźnie narodowych, antykomunistycznych, antysemickich i antyrosyjskich poglądach, przeciwników aborcji i praw mniejszości”³⁸. Do określenia linii politycznej oraz ideologicznej tytułu pomocne mogą być istniejące Kluby Gazety Polskiej. Według Mielczarka w 2017 r. zarejestrowano ponad 400 takich stowarzyszeń³⁹. Istotnym elementem ich działalności jest założona Karta Klubowa Gazety Polskiej. Według tego dokumentu głównym celem działalności stowarzyszeń jest „dbałość o interes narodowy, suwerenność, krzewienie patriotyzmu. Budowę państwa i społeczeństwa w oparciu o tradycyjne wartości wywodzące się z kultury chrześcijańskiej. Przeciwdziałanie się wszelkim formom totalitaryzmu w życiu publicznym, szczególnie komunizmu i faszyzmu”⁴⁰. Należy również zaznaczyć, że „Gazeta Polska” opowiadała się za partią Prawo i Sprawiedliwość. Na poparcie tej tezy można wskazać zaangażowanie w kampanie Andrzeja Dudy oraz

³³ B. Dobek-Ostrowska, dz.cyt., 232.

³⁴ Culture.pl, *Opiniotwórcze katolickie czasopisma społeczno-kulturalne* <https://culture.pl/pl/dzielo/tygodnik-powszechny> (dostęp: 8.01.2025).

³⁵ B. Dobek-Ostrowska, dz.cyt., 242–243.

³⁶ T. Mielczarek, dz.cyt., 54.

³⁷ B. Dobek-Ostrowska, dz.cyt., 238.

³⁸ Tamże, 238.

³⁹ T. Mielczarek, dz.cyt., 68.

⁴⁰ T. Sakiewicz, *Karta Klubów Gazety Polskiej*, www.klubygp.pl/karta-klubow-gp/ (dostęp: 8.01.2025).

Beaty Szydło podczas wyborów prezydenckich oraz parlamentarnych⁴¹. Ponadto wspomniana wcześniej Karta Klubowa Gazety Polskiej jednoznacznie wskazuje, że jednym z celów działalności stowarzyszeń jest wyjaśnienie wszystkich okoliczności związanych z katastrofą polskiego Tu-154 w Smoleńsku⁴². Według Bartoszewicza badany tygodnik koncentruje się na krytyce doktryny lewicowej oraz liberalnej, a na łamach tygodnika czytelnik najczęściej może przeczytać teksty dyskredytujące przeciwników partii Prawo i Sprawiedliwość⁴³. Czynnikiem decydującym o przyjęciu takiej narracji była przede wszystkim katastrofa smoleńska w 2010 r.⁴⁴.

Na podstawie zaprezentowanych powyżej informacji można stwierdzić, że tygodnik „Polityka” należy do nurtu lewicowego, a „Tygodnik Powszechny” został zakwalifikowany jako prasa centrowa, natomiast „Gazeta Polska” jest pravicowym tytułem prasowym. Mając to na uwadze, można postawić konkluzję, że rzeczywistość przedstawiana w tych trzech tytułach prasowych jest zróżnicowana pod względem światopoglądowym oraz ideologicznym.

Dyskurs w mediach to treść i forma, w jakiej media masowe komunikują się z odbiorcą. Opiera się on na użyciu przez nadawcę specyficznego języka, adekwatnego dla danego medium. Według Małgorzaty Lisowskiej-Magdziarz, dyskurs można określić jako zespół nieprzypadkowego użycia języka w celu przekazywania różnych informacji, opinii bądź poglądów na różne tematy życia społecznego⁴⁵. Przedmiotem dyskursu może być każde wydarzenie stanowiące istotny element debaty publicznej. Definiując dyskurs w mediach, trafnie określił jego znaczenie holenderski badacz Teun van Dijk jako zdarzenie komunikacyjne⁴⁶. Zjawisko to opiera się na podstawowym elemencie komunikacji. Między nadawcą a odbiorcą zachodzi interakcja mająca na celu przekazanie danej myśli bądź informacji, której celem jest wpłynięcie na jego osobiste przekonania. Jak wskazuje Lisowska-Magdziarz, wypowiedź rozumiana jako przekaz pewnych poglądów i idei jest podstawą dyskursu⁴⁷. Opisując więc dyskurs ważne jest zrozumienie podstawowych elementów komunikacji oraz ich uczestników. W takim przypadku oprócz nadawcy i adresata kluczowe jest również określenie przestrzeni komunikacyjnej, w której on się odbywa. Temat dyskursu może dotyczyć tego samego problemu, jednakże umieszczenie go w odpowiedniej sytuacji komunikacyjnej pozwala na użycie odpowiednich narzędzi do jego analizy.

W analizowaniu dyskursów medialnych podstawową umiejętnością jest znajomość typologii gatunków oraz przekazów medialnych. Odbiorca, który potrafi rozróżnić dane paradygmaty gatunkowe, ma większą świadomość odnośnie do zestawu cech, jakimi charakteryzuje się dany materiał⁴⁸. Ma to szczególnie związek z sytuacją komunikacyjną, gdzie odbiorca wie, czego może oczekiwać od nadawcy, przez co przekaz jest jaśniejszy i zrozumiały. Umożliwia to również dekodowanie intencji

⁴¹ T. Mielczarek, dz.cyt., 67.

⁴² T. Sakiewicz, dz.cyt.

⁴³ M. Bartoszewicz, dz.cyt., 138.

⁴⁴ Tamże, 138.

⁴⁵ M. Lisowska-Magdziarz, dz.cyt., 18.

⁴⁶ Tamże, 13.

⁴⁷ Tamże, 16–17.

⁴⁸ Tamże, 68.

nadawcy, który posługuje się daną formą językową. Świadomość oraz rozróżnianie struktur gatunkowych pozwala na prawidłowe interpretowanie danego materiału oraz uniknięcie nieporozumień między uczestnikami aktu komunikacyjnego. Przedmiotem badań dyskursu w danym materiale może stać się więc pominięcie przez nadawcę (celowe bądź bezcelowe) niektórych elementów wpisujących się w daną konwencję⁴⁹.

Dyskurs będący przedmiotem badań o charakterze interdyscyplinarnym, umożliwia również analizowanie go przez pryzmat kategorii językoznawczych⁵⁰. Zarówno nadawca, jak i odbiorca posługują się pewnymi kodami kulturowymi charakterystycznymi dla danej społeczności. Mają one szczególne ściśle powiązanie z używanym językiem. Tak więc znajomość pewnych reguł lingwistycznych pozwala na wykorzystanie technik perswazyjnych. W przeszłość dyskurs był definiowany jako synonim słowa „język”. Dopiero z upływem czasu zaczęto używać pojęcia „analiza dyskursu” do opisywania kontekstów społecznych za pomocą tekstu bądź mowy⁵¹. Tak więc, analizując zjawisko dyskursu, należy mieć na uwadze, że wszelkie reguły lingwistyczne są tylko częścią badań. Kluczowe jest zauważenie, w jakich warunkach dana wypowiedź pojawia się w przestrzeni komunikacyjnej. Na dyskurs, w tym również ten medialny, należy więc patrzeć „jako celowe, nieprzypadkowe użycie języka do komunikowania się w sytuacjach społecznych”⁵². Pojawia się więc pewne zagrożenie, że odbiorca przyjmie punkt widzenia autora tekstu nie jako sugestię i subiektywny punkt widzenia, lecz jako fakt.

Reasumując, badanie dyskursu medialnego w naukach o mediach dotyczy sytuacji, w której język, rozumiany jako użycie wypowiedzi w odpowiednim kontekście, determinuje narrację i wpływa na rzeczywistość. Prowadząc więc analizę przekazów medialnych, podstawowym celem jest odkrywanie, w jaki sposób środki masowego przekazu wykorzystują różne środki perswazji do kształtowania opinii publicznej oraz wywierania wpływu na ludzi⁵³. Należy tym samym zwrócić uwagę, że szczególnym rodzajem dyskursu w mediach jest dyskurs prasowy⁵⁴. Wszelkie informacje są w pierwszej kolejności wyselekcjonowane, a następnie zostaje im nadana konkretna treść oraz forma. W związku z powyższym, rzeczywistość przedstawiona w tygodnikach opinii nie odzwierciedla w pełni rzeczywistości polityczno-społecznej, lecz jest ona konstruowana⁵⁵. W ten sposób czytelnikowi zostaje przedstawiony subiektywny punkt widzenia autora tekstu, jak i redakcji. W takim przypadku, jak pisze Krzysztof Podemski, „prasa jest dyskursem, czyli użyciem języka w kontekście”⁵⁶.

⁴⁹ Tamże, 69.

⁵⁰ A. Synowiec, dz.cyt., 384–385.

⁵¹ Tamże, 385.

⁵² M. Lisowska-Magdżiarz, dz.cyt., 15.

⁵³ J. Dobrołowicz, M. Dobrołowicz, dz.cyt., 202.

⁵⁴ K. Podemski, dz.cyt., 3.

⁵⁵ Tamże, 4.

⁵⁶ Tamże, 4.

3. METODOLOGIA PRACY

Przeanalizowana literatura dotycząca dyskursu medialnego dotyczącego szczepionek przeciwko COVID-19, jak również przeprowadzona typologizacja badanych w tej pracy tygodników opinii, umożliwiły sformułowanie głównego pytania badawczego, dwóch pytań szczegółowych oraz odpowiadających im hipotez. Głównym celem badań jest zweryfikowanie zależności między profilem ideologicznym danego tygodnika a prowadzoną przez niego narracją dotyczącą szczepionek przeciwko COVID-19. Autor pracy zdecydował się na następujące główne pytanie badawcze: w jakim stopniu stronniczość ideologiczna poszczególnych tygodników determinuje narrację (dyskurs) o szczepionkach przeciwko COVID-19? Z kolei odpowiadając powyższemu problemowi badawczemu hipotezę główną sformułowano w sposób następujący: Narracja o szczepionkach w tygodnikach o profilu lewicowym oraz centrowym jest przychylna szczepionkom przeciwko COVID-19, odmiennie niż w tytułach prawicowych. Przyjęto założenie, że profil ideologiczny tygodników ma bezpośredni wpływ na to, w jaki sposób kreowana jest narracja o szczepionkach przeciwko COVID-19. Należy również zaznaczyć, że brakuje badań naukowych, które jednoznacznie potwierdziłyby, iż prasa publicystyczna o odmiennym światopoglądzie może inaczej opisywać kwestię szczepień. Natomiast powyższe pytanie badawcze jest o tyle uzasadnione, iż jak wynika z ankiety przeprowadzonej przez Centrum Badania Opinii Społecznej, stosunek do szczepień przeciwko COVID-19 w znacznej mierze zależy od orientacji politycznej osób, deklarujących się jako wyborcy danej partii. Widoczne są znaczne różnice w zaufaniu do szczepionek, przy uwzględnieniu klasycznego podziału na lewicę, centrum oraz prawicę. Według tych badań, przeprowadzonych w grudniu 2021 r., bardziej względny stosunek do szczepień mają osoby mające lewicowe poglądy, natomiast wśród sympatyków prawicy większość z nich stanowią osoby niechętne szczepieniom. Z przedstawionej w tym komunikacie tabeli wynika, że 90% respondentów deklarujących się jako wyborcy Koalicji Obywatelskiej zaszczepiło się co najmniej jedną dawką, a w przypadku wyborców Lewicy jest to 88%. Jeśli chodzi o osoby popierające ugrupowanie polityczne Polska 2050 Szymona Hołowni procent ten również jest wysoki i wynosi 84%. Inaczej wygląda sytuacja w odniesieniu do sympatyków Prawa i Sprawiedliwości, Solidarnej Polski oraz Partii Republikańskiej (jako wspólnego elektoratu ówczesnej koalicji rządzącej) gdzie 76% osób zaszczepiło się co najmniej jedną dawką. Natomiast wśród wyborców Konfederacji procent zaszczepionych jest najmniejszy i wynosi zaledwie 53%⁵⁷. A zatem wartości i przekonania, mogą wpływać na postawę wobec szczepionek przeciwko COVID-19. Z kolei te, jak i same postawy mogą być pochodną narracji w mediach, z którymi „obcuja” poszczególne grupy. Jak zostało to wcześniej wskazane, brakuje badań, które wyraźnie wskazywałyby na wzajemne powiązanie między profilem ideologicznym tygodników a ich stanowiskiem wobec szczepionek przeciwko COVID-19. Przyjęto założenie, że profil ideowy badanych tygodników, który wynika z podzielanych wartości i przekonań, wpływa na to, jaka jest narracja o szczepionkach.

⁵⁷ M. Omyłka-Rudzka, *Koronawirus – obawy, stosunek do szczepień, ocena polityki rządu*, Warszawa 2022, 4.

Na podstawie głównego pytania badawczego autor pracy postawił dwa pytania szczegółowe oraz odpowiadające im hipotezy:

1. Jaki stosunek miały tygodniki „Gazeta Polska”, „Tygodnik Powszechny” oraz „Polityka” do szczepionek przeciwko COVID-19?

a) „Polityka” oraz „Tygodnik Powszechny” wyrażały pozytywny stosunek do szczepionek przeciwko COVID-19 w przeciwieństwie do „Gazety Polskiej”. (a)

2. W jaki sposób tygodniki „Gazeta Polska”, „Tygodnik Powszechny” oraz „Polityka” kreowały pozytywny/negatywny dyskurs o szczepionkach?

Każdy z badanych tygodników odwoływał się do istotnych jemu wartości z punktu widzenia własnego profilu ideologicznego, uzasadniając swoje stanowisko względem szczepionek przeciwko COVID-19. (b)

Uzasadnienie powyższych jest następujące:

Hipoteza (a): w głównym pytaniu oraz hipotezie badawczej ujęto kwestię relacji między profilem ideologicznym danego tygodnika opinii a stosunkiem tych pism do szczepionek przeciwko COVID-19. Założono, że stronniczość światopoglądowa badanych tytułów prasowych, wpływa na kształtowanie narracji o szczepionkach. Pierwsze pytanie oraz hipoteza szczegółowa stanowi rozwinięcie głównego problemu badawczego. W związku z tym, autor zakłada, że „Polityka”, reprezentująca profil lewicowy, opowiada się za szczepionkami. Podobnie w „Tygodniku Powszechnym”. Mimo różnic światopoglądowych, jakie występują między tymi periodykami, zakłada się, że ich stanowisko wobec szczepionek jest zgodne. Natomiast „Gazeta Polska”, która reprezentuje profil prawicowy, będzie natomiast odnosić się do tematu szczepionek sceptycznie. Ma to związek z zaprezentowanym w uzasadnieniu hipotezy szczegółowej założeniu, że osoby o poglądach prawicowych nie chcą przyjąć nawet pierwszej dawki szczepionki. Tygodnik GP jako skrajny reprezentant tego nurtu ideologicznego będzie kreował narrację antyszczepionkową.

Hipoteza (b): We wcześniejszej części artykułu przeprowadzono typologizację poszczególnych tygodników opinii ze względu na ich profil ideologiczny. Z tego powodu wyróżniono również główne cechy i wartości, do jakich odwołują się badane tytuły prasowe, opisując wydarzenia społeczno-polityczne. Mając to na uwadze, autor zdecydował się zbadać, jakie głównie wątki tematyczne i rodzaje narracji zostały wykorzystane przez poszczególne tygodniki opinii do kreowania rzeczywistości o szczepionkach przeciwko COVID-19. Tak więc „Gazeta Polska” jako przedstawiciel prasy prawicowej, będzie w kreowanej w tym tygodniku narracji odwoływać się do tego, iż szczepionki są nieprzebadane i mogą wywołać niepożądane efekty zdrowotne. Istotną rolę odegra więc strach i niepewność. Natomiast „Tygodnik Powszechny”, jak już wielokrotnie wspomniano, reprezentuje profil centrowy i tym samym światopoglądowo idee chrześcijańskie są mu bliskie. Mając to na uwadze, zakłada się, że w artykułach tego tytułu najczęściej nawiązywano do wartości, takich jak zdrowie i życie człowieka. W związku z tym narracja nabierze wymiaru wspólnotowego, odwołując się do relacji międzyludzkich oraz nadziei na zakończenie pandemii koronawirusa. Dzięki przyjmowaniu kolejnych dawek szczepionek jednostka chroni nie tylko siebie, ale również drugiego człowieka. Natomiast

w tygodniku „Polityka” przyjmuje się, że przede wszystkim podkreślany będzie aspekt społeczny. Szczepionki przeciwko COVID-19 staną się szansą na stopniowe przywrócenie porządku oraz powrót do codziennego funkcjonowania przed pandemią. Pismo więc będzie kreować narrację opartą na nadziei. Szczepionki mają umożliwić przezwycięzenie trudności związanych z pandemią i zagwarantować jej szybkie zakończenie. To z kolei umożliwi poprawę sytuacji poszczególnych grup społecznych i stopniowego „powrotu do normalności”, hasła szczególnie wyróżniającego się w czasie pandemii.

Podsumowując, przedstawione pytania oraz hipotezy badawcze umożliwiają dogłębne zbadanie narracji o szczepionkach przeciwko COVID-19. Zostały wyróżnione dwa aspekty badań. Dotyczą one profilu ideologicznego badanych tygodników i jego wpływu na zajęcie stanowiska wobec szczepionek oraz wartości i przekonań wykorzystanych do narracji o szczepionkach. Tak przedstawiony problem badawczy, wymaga metody oraz techniki badawczej, która umożliwi odnalezienie odpowiedzi na postawione pytania oraz hipotezy.

W opinii Małgorzaty Lisowskiej-Magdziarz analizę dyskursu można rozumieć i stosować na dwa różne sposoby. W pierwszym z nich dyskurs medialny traktuje się jako „odrębną dziedzinę nauk społecznych, o własnym przedmiocie poznania, teorii, swoistych zasadach, procedurach, metodach i technikach badawczych”⁵⁸. Z drugiej strony natomiast analiza dyskursu może posłużyć jako „zespół cech i procedur badawczych pozwalających poznawać i opisywać poszczególne fragmenty rzeczywistości”⁵⁹. Niezależnie od tego, który sposób zostanie wybrany, każdy wymaga odpowiedniego zgłębienia wiedzy z różnych dziedzin naukowych, w tym również nauk o mediach. Analizując dyskurs, jak zostało to już opisane, należy najpierw zrozumieć podstawowe zagadnienia dotyczące komunikacji. Zaznajomienie się z tym modelem pozwala na kompleksowe oraz całościowe badanie dyskursów medialnych ze szczególnym uwzględnieniem języka jako nieodłącznego modelu komunikacji. Niezbędnym elementem tego procesu jest także badanie danej wypowiedzi w odniesieniu do właściwego kontekstu społecznego⁶⁰.

Autor pracy zdecydował, że podstawową metodą badawczą, której użyje, jest krytyczna analiza dyskursu. Nad jej głównymi założeniami pracował młody zespół naukowców, jednakże za głównego twórcę uważa się holenderskiego badacza Teuna Van Dijka. W czasopiśmie „Discourse and Society” opisał on jej założenia metodologiczne⁶¹. Według badacza głównym celem KAD jest zrozumienie natury władzy oraz dominacji. Jak pisze Barbara Jabłońska: „władza oparta jest na uprzywilejowanym dostępie do społecznych zasobów, powszechnie uważanych jako wartościowe, takich jak: bogactwo, dochód, pozycja, status, przynależność grupowa, wykształcenie oraz wiedza”⁶². Natomiast dominacja jest definiowana jako „posługiwanie się społeczną władzą przez elity, instytucje bądź grupy, przyczyniająca się do powstawania

⁵⁸ M. Lisowska- Magdziarz, dz.cyt., 21.

⁵⁹ Tamże, 21.

⁶⁰ Tamże, 21.

⁶¹ J. Dobrołowicz, M. Dobrołowicz, dz.cyt., 201.

⁶² B. Jabłońska, dz.cyt., 60.

społecznych nierówności (w tym – w wymiarze politycznym, kulturowym, klasowym, etnicznym, rasowym oraz płciowym)⁶³. Cykl artykułów holenderskiego badacza, które ukazały się w „Discourse and Society”, miały właśnie za zadanie wykazać nierówności w krajach słabiej rozwijających się⁶⁴. Technika badawcza KAD pozwala przede wszystkim zrozumieć, w jaki sposób problemy społeczne, polityczne, kulturowe są opisywane za pomocą języka, używanego przez społeczeństwo w codziennej komunikacji⁶⁵.

Zgodnie z wcześniej prezentowanymi założeniami krytyczna analiza dyskursu w naukach o mediach umożliwiła badanie języka w odniesieniu do szerszego kontekstu społecznego. Takie podejście badawcze zakłada, że język jako główne narzędzie komunikacji służy również do przekazywania wartości, idei oraz przekonań, z którymi dana jednostka identyfikuje się⁶⁶. W tym sensie trafne jest stwierdzenie, że „KAD pozwala przede wszystkim opisywać sposoby, w jakie język, traktowany jako element władzy, dokonuje przemian życia społecznego świata”⁶⁷. W tym celu istotne wydaje się badanie różnych przekazów medialnych w zakresie wartości oraz przekonań, które są istotne dla danego medium. Wykorzystywanie w narracji pewnych idei czy poglądów wpływa na postrzeganie otaczających jednostkę różnych problemów społecznych, nierówności czy kwestii władzy. W tym sensie media przedstawiają zniekształconą rzeczywistość, będącą najczęściej subiektywnym wytworem danego ośrodka medialnego. Przedstawiane w nich wydarzenia o charakterze społeczno-politycznym mogą wpływać na to, w jaki sposób odbiorca będzie komunikował o nich kolejnym osobom. Często opisywane zdarzenia będą wtedy przedstawiane przez pryzmat tego, co zostało zaprezentowane w danym medium. Odtwarzana informacja jest więc przetworzona i skonstruowana na podstawie rzeczywistości, która została nam wcześniej przedstawiona⁶⁸. Ponadto wyróżnia się trzy podstawowe nurty, które są nieodłącznym elementem analizowania dyskursów, w szczególności tych opierających się na zagadnieniach z zakresu komunikacji medialnej. Należy do nich: analiza zorientowana socjologicznie, lingwistycznie oraz krytycznie⁶⁹. Nurt lingwistyczny polega wyłącznie na analizie podstawowej struktury tekstu, wykorzystaniu różnych środków retorycznych. W przekazach medialnych taki sposób badań mógłby okazać się niewystarczający. Bazując tylko na warstwie językowej, trudno byłoby zrozumieć, do jakich szerszych zagadnień społecznych czy politycznych dany tekst się odnosi. Co innego w przypadku pozostałych dwóch nurtów, gdzie przywiązuje się uwagę do kontekstu, w jakim on się odbywa i tym samym daje szersze spektrum do analizy⁷⁰.

⁶³ Tamże, 60.

⁶⁴ J. Dobrołowicz, *Analiza dyskursu i jej zastosowanie w badaniach edukacyjnych*, Jakościowe Badania Pedagogiczne, 2016, nr 1 (1), 36–48.

⁶⁵ M. Lisowska-Magdziarz, dz.cyt., 23.

⁶⁶ J. Dobrołowicz, M. Dobrołowicz, dz.cyt., 201.

⁶⁷ Tamże, 201.

⁶⁸ Tamże, 203

⁶⁹ B. Jabłońska, dz.cyt., 56.

⁷⁰ Tamże, 57.

Istotnym czynnikiem jest również „krytyczne” spojrzenie badacza na rzeczywistość. Jego zadaniem nie jest jedynie ocena zjawiska poprzez wykazanie jego negatywnych skutków. Istotnym elementem jest również sformułowanie praktycznych wskazówek, które mogłyby zmienić na lepsze daną sytuację społeczną⁷¹. Ze względu na to, że badacz ma zająć konkretne stanowisko w sprawie, może to narazić go na brak obiektywizmu w danej kwestii⁷².

W ramach wybranej metody badawczej autor zastosuje badania jakościowe w celu analizy artykułów poszczególnych tytułów prasowych. Jak zostało to wielokrotnie wspomniane, głównym założeniem pracy jest, że profil ideologiczny determinuje narrację o szczepionkach. W związku z tym pisma te reprezentują pewien system wartości i przekonań, które mogą wpływać na kreowany przez nie obraz rzeczywistości. Jest on zazwyczaj subiektywny oraz niepełny i zależy od profilu ideowego badanego tygodnika. Tak postawiony problem badawczy wymaga metody, która dogłębnie przeanalizuje te zależności. Należy również zaznaczyć, że badanie dyskursów medialnych wymaga nakreślenia kontekstu i okoliczności, w jakich on występuje. W przypadku niniejszej pracy tym wydarzeniem jest pandemia COVID-19 i podział na dwie zasadnicze grupy: osoby deklarujące chęć zaszczepienia się oraz jednostki wyrażające wobec szczepionek dezaprobatę (na przykład posługując się teoriami spiskowymi tylko po to, aby kreować konkretną narrację).

Do próby badawczej zakwalifikowano zbiór artykułów, które ukazały się w wydaniach „Gazety Polskiej”, „Tygodnika Powszechnego” oraz „Polityki”. Okres badawczy od 1 grudnia 2020 r. (właśnie w grudniu zaczęły pojawiać się informacje o pierwszych szczepionkach przeciwko COVID-19 do 16 maja 2022 r. (wtedy polski rząd ogłosił oficjalnie koniec stanu epidemii⁷³ w Polsce). We wspomnianym zakresie czasowym ukazało się łącznie 228 wydań, po równo – 76 każdego z badanych w tej pracy tygodników. Mając na względzie powyższe, materiały do analizy zostały dobrane według metody próby rozumowanej (empirycznej). Jak opisuje ją M. Lisowska-Magdziarz: „powstaje ona wówczas, gdy materiał do analizy dobieramy na podstawie obiektywnych, znanych nam z doświadczenia warunków”⁷⁴.

Badanie zostanie przeprowadzone na tekstach, które znajdują się w elektronicznych wydaniach tygodników „Polityka”, „Gazeta Polska” oraz „Tygodnik Powszechny”. Istotą analizy dyskursów medialnych jest język (w tej pracy rozumiany jako tekst). Tak więc badania dotyczą tego, w jaki sposób za pomocą słów pisano o preparatach medycznych przeciwko COVID-19. Wykorzystując KAD, artykuły te będą analizowane w aspekcie użycia języka do kreowania narracji o szczepionkach, nie zapominając przy tym o kontekście społecznym, który jest istotnym elementem podczas analizowania dyskursu medialnego. Autor pominął w analizie okładki tytułowe oraz wszelki materiał wizualny.

⁷¹ Tamże., 58.

⁷² Tamże., 63.

⁷³ W aktach prawnych, w powyższym kontekście i znaczeniu, oficjalnie posługiwano się terminem „epidemia”. 16 maja 2022 r. stan epidemii został zastąpiony stanem zagrożenia epidemiologicznego.

⁷⁴ M. Lisowska-Magdziarz, dz.cyt., 44.

Do próby badawczej zakwalifikowano łącznie 161 artykułów w tym 63 teksty „Polityki”, 50 „Tygodnika Powszechnego” oraz 48 „Gazety Polskiej”. Przeanalizowano całe wydania tygodników bez klasyfikowania tekstów do konkretnych gatunków dziennikarskich. W wymienionych powyżej artykułach tematyka dotycząca szczepionek przeciwko COVID-19 jest wątkiem dominującym. Ze względu na dość długi okres badawczy, a tym samym dużą liczbę artykułów, trudno było dobrać materiały do badań według ściśle określonej selekcji. Autor zdecydował zakwalifikować do próby badawczej wszystkie teksty dotyczące szczepionek przeciwko COVID-19, które ukazały się badanym okresie. Co jednak najważniejsze, w artykułach tych tematyka dotycząca preparatów przeciwko COVID-19 jest dominującą kwestią, a nie jedynie „wzmianką”.

4. ŚWIATOPOGLĄD I PROFIL IDEOLOGICZNY W NARRACJI O SZCZEPIONKACH PRZECIWKO COVID-19

Z przeprowadzonej analizy artykułów opublikowanych w „Gazecie Polskiej”, „Tygodniku Powszechnym” oraz „Polityce” wynika, że wszystkie trzy tytuły prasowe wyrażały pozytywne stanowisko wobec szczepionek przeciwko COVID-19. Nawet skrajnie prawicowa „Gazeta Polska” nie krytykowała preparatów medycznych. Ponadto w każdym z badanych tygodników pojawiały się podobne argumenty. W trakcie badań okazało się więc, że profil ideologiczny tygodnika nie miał bezpośrednio wpływu na stosunek tychże periodyków wobec szczepionek przeciwko COVID-19. Poniżej zostały przedstawione szczegółowe wyniki badań.

W artykułach „Polityki” można zauważyć pełen optymizm oraz nadzieję związaną z wynalezieniem szczepionek przeciwko COVID-19. Publicyści piszący na łamach tego tygodnika nie mają wątpliwości, że są one gwarantem na zakończenie pandemii. Jerzy Baczyński w artykule *Głębokie przekonanie* napisał, iż w obliczu narastającej niechęci wobec szczepionek przede wszystkim należy zaufać ekspertom⁷⁵. Kluczowe okazuje się weryfikowanie wszelkich informacji i sprawdzanie wiarygodności źródeł. Baczyński pisze również, że nie należy ufać fałszywym autorytetom. W szczególności ma na myśli antyszczepionkowców posługujących się najczęściej teoriami spiskowymi, które niestety większość społeczeństwa może wprowadzać w błąd⁷⁶. Jak celnie wskazuje: „Nikt z nas nie ma wiedzy z każdej dziedziny, więc zaufanie do ekspertów – zweryfikowanych przez kryteria zawodowego i środowiskowego awansu – jest bodaj jedynym sposobem ułożenia się z coraz mniej zrozumiałym światem”⁷⁷.

W podobnym tonie pisał również Paweł Walewski w tekście *Krucjata covidowych antyszczepionkowców*. Porusza w nim, podobnie jak Jerzy Baczyński, problem dotyczący autorytetów w dobie pandemii. Niektórzy celebryci, profesorowie

⁷⁵ J. Baczyński, *Głębokie przekonanie*, „Polityka” 2021, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/2126721,1,glebokie-przekonanie.read> (dostęp: 26.05.2025).

⁷⁶ Tamże.

⁷⁷ Tamże.

a nawet księży posługują się teoriami spiskowymi, co nie wpływa korzystnie na przestrzeganie szczepionek przeciwko COVID-19⁷⁸. Jest to kolejny artykuł tego autora, gdzie wyraża żal i ubolewanie nad tym, ile niesprawdzonych informacji o szczepionkach, niemających pokrycia z rzeczywistością, pojawia się w przestrzeni publicznej. O tej kwestii pisze w taki sposób: „Powielanie różnych absurdalnych teorii, głoszonych na przykład przez płaskoziemców (osoby niewierzące w kulistość Ziemi), przyjmowane jest na ogół z politowaniem, więc lepiej się z tym nie afiszować. Ale na temat szczepionek można publicznie wygłaszać kuriozalne opinie, ciesząc się nie tylko uznaniem, lecz też szacunkiem za rzekomą odwagę i docieklivość”⁷⁹.

O szczepionkach w kontekście ich skuteczności w zatrzymaniu pandemii oraz wpływu na zdrowie człowieka można również przeczytać w artykule *15 najważniejszych pytań o szczepionki*. Wynika z niego, że wszelkie obawy, związane z szybką produkcją preparatów przeciwko COVID-19 są całkowicie niesłuszne. Dopuszczenie szczepionek do powszechnego obiegu w mniej niż rok od rozpoczęcia się pandemii jest wynikiem pewnego postępu technologicznego, a nie pośpiechu oraz naruszeniu procedur badawczych⁸⁰. Zaszczepienie się nie wpływa również negatywnie na zdrowie i życie człowieka. Paweł Walewski opisał jak działają szczepionki mRNA: „To metoda bezpieczna, gdyż mRNA nie wbudowuje się w nasze DNA – pojawiające się informacje, że takie szczepionki modyfikują nas genetycznie, to zwykłe mity. Co więcej, ów pendrive stosunkowo szybko ulega zniszczeniu, nie powiela się i dostaje się jedynie do bardzo ograniczonej liczby komórek tylko w miejscu zrobienia zastrzyku”⁸¹. Tak więc szczepionka przeciwko COVID-19, wbrew opinii przeciwników szczepień, nie uszkadza materiału genetycznego. Ponadto według Pawła Walewskiego nawet ozdrowieńcy (osoby które przechorowały COVID-19) powinny po 2–3 miesiącach ponownie się zaszczepić. Samo przechorowanie COVID-19 może okazać się nieskuteczne, aby wytworzyć przeciwciała chroniące przed ewentualnym ponownym zarażeniem się koronawirusem⁸².

Co więcej, ten sam autor w artykule *Narodowe strategie szczepień na covid* opisuje problem z przekonaniem społeczeństwa do zaszczepienia się przeciwko koronawirusowi. Paweł Walewski już na wstępie zaznacza, że „Szczepionki na Covid-19 dają nadzieję, że odzyskamy kontrolę nad pandemią. Ale strategie szczepień muszą być mądrze zaplanowane”⁸³. Po roku pandemii entuzjazm i nadzieja związana ze szczepionkami znacząco spadła. Według badań United Surveys około 52% osób wyraża gotowość zaszczepienia się przeciwko koronawirusowi. Jest to dość przygnębiająca statystyka, gdyż rok temu aż 73% społeczeństwa wyczekiwało

⁷⁸ P. Walewski, *Krucjata covidowych antyszczepionkowców*, Polityka 2021, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/2115219,1,krucjata-covidowych-antyszczepionkowcow.read> (dostęp: 21.05.2025).

⁷⁹ Tamże.

⁸⁰ P. Walewski, *15 najważniejszych pytań o szczepionki*, Polityka 2021, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/nauka/2098047,1,15-najwazniejszych-pytan-o-szczepionki.read> (dostęp: 26.05.2025).

⁸¹ Tamże.

⁸² Tamże.

⁸³ P. Walewski, *Narodowe strategie szczepień na covid*, Polityka 2020, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1982084,1,narodowe-strategie-szczepien-na-covid.read> (dostęp: 27.05.2025).

na preparat przeciwko COVID-19⁸⁴. Głównym problemem, jak się okazuje, są potencjalne skutki uboczne. W szczególności wśród ludzi młodych widoczna jest niechęć do szczepionek przeciwko koronawirusowi. Problem wciąż jest ten sam – szybka produkcja preparatów typu mRNA. Sam autor odnosi się do tej kwestii w sposób jednoznaczny: „Już od dawna ludzie są bombardowani informacjami, że skoro szczepionki przeciw koronawirusowi są nowe – wyprodukowane, przebadane i zarejestrowane w ekspresowym tempie – to nie można mieć do nich zaufania. I na nic (przynajmniej na razie) tłumaczenia, że szczepionki mRNA, choć po raz pierwszy zostaną teraz użyte przeciwko Covid-19, były już wiele lat wcześniej testowane z dobrymi rezultatami wobec takich zakażeń, jak MERS, SARS czy wścieklizna. A same badania trwają od 17 lat”⁸⁵.

Kończąc analizę „Polityki” w kontekście stosunku szczepionek tego tygodnika, można przytoczyć słowa Martyny Bundy: „Po ciężkim 2020 r., który przyniósł przeciągający się stres, życie w zamknięciu szczepionka miała przynieść nadzieję. I niesie, choć w dalszej perspektywie”⁸⁶. Wynalezienie preparatów przeciwko COVID-19 jest oczywiście powodem do optymizmu i szansą, że pandemia niedługo się skończy. Jednakże nie stanie się to od razu, wszystko zależy od tego, czy uda się przekonać społeczeństwo do przyjęcia szczepionki.

W „Tygodniku Powszechnym” narracja o szczepionkach przeciwko COVID-19 jest tak samo pozytywna. Szybkie wynalezienie preparatu jest uznawane za sukces. O tej kwestii pisze m.in. Bartosz Kabała w artykule *Wreszcie mamy szczepionkę*. Już po samym tytule widać, że wyraża on w nim pewien optymizm i nadzieję. Podobnie jak w przypadku tygodnika „Polityka” prezentowany jest ten sam argument – iż prace nad preparatem typu mRNA trwały już od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku i nie są żadnym „eksperymentem”. Ponadto szczepionka firmy Pfizer gwarantuje aż 95% skuteczności⁸⁷.

Niemniej jednak należy zaznaczyć, że artykuł ten ukazał się w jednym z ostatnich wydań w 2020 r., więc jeszcze na początku tworzenia się dyskursu o szczepionkach. Autor z perspektywy tamtego czasu zaznacza, że „Szczepionki chronią przed objawami, ale nie ma danych o ograniczeniu transmisji wirusa, a to kluczowe dla opanowania zagrożenia. W dodatku nie wiadomo, jak długo utrzymuje się odporność (szacunki mówią o miesiącach lub latach) i czy wirus w przyszłości nie zmutuje, co spowoduje konieczność opracowania nowych wariantów szczepionki”⁸⁸. Widać więc jeszcze niepewność, czy dzięki wynalezionym preparatom ostatecznie uda się zatrzymać pandemię COVID-19. Jednakże zostaje podtrzymana narracja, iż szczepionka może okazać się jedynym skutecznym rozwiązaniem.

⁸⁴ Tamże.

⁸⁵ Tamże.

⁸⁶ M. Bunda, *Narodowe wyszczepianie: kto, kiedy i gdzie?*, „Polityka 2021”, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/2098215,1,narodowe-wyszczepianie-kto-kiedy-gdzie.read> (dostęp: 26.05.2025).

⁸⁷ B. Kabała, *Wreszcie mamy szczepionkę*, Tygodnik Powszechny 2020, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/wreszcie-mamy-szczepionke-165848> (dostęp: 29.05.2025).

⁸⁸ Tamże.

Tak samo jak w przypadku lewicowej „Polityki” głównym argumentem w przypadku „Tygodnika Powszechnego” jest to, że bez szczepionek nie będzie możliwe osiągnięcie odporności populacyjnej. W TP również niektórzy publicyści zwracają uwagę na problem z dość niskim zaufaniem społeczeństwa do preparatów przeciwko COVID-19. Klaus Bachmann podaje, że tylko 43% Polaków chce się faktycznie zaszczepić⁸⁹. Konkluzja jest jednak jednoznaczna. Jeśli polskie społeczeństwo nie będzie chciało przyjąć szczepionki, osiągnięcie odporności populacyjnej potrwa długo. To doprowadzi do zapaści polskiej służby zdrowia oraz rekordowej liczny zgonów. Potrzebna jest zatem pełna mobilizacja, bez niej zatrzymanie pandemii koronawirusa nie będzie możliwe⁹⁰.

Na taki sam problem zwracał również uwagę Maciej Müller w kwietniu 2021 r., kiedy na świecie zaczęły pojawiać się kolejne mutacje wirusa. Aby uniknąć kolejnej fali epidemii, konieczne jest przyjęcie co najmniej jednej dawki szczepionki⁹¹. Największy problem z zaufaniem do tych preparatów mają według autora młodzi ludzie: „Akcja szczepień przyspiesza (20 proc. populacji przyjęło przynajmniej jedną dawkę), ale odporność zbiorową zapewnia dopiero wskaźnik na poziomie 70 proc. Rząd zapewnia, że do końca wakacji zaszczepi się każdy chętny; niestety sondaże wskazują na niskie zainteresowanie młodszych roczników. Stawką wyścigu jest uniknięcie kolejnej fali zachorowań”⁹². Według tych słów szczepionki są jedynym rozwiązaniem, aby nowe mutacje koronawirusa nie zaczęły się pojawiać gwałtownie w Polsce. Jednakże kluczowe jest zaufanie do szczepionek i przede wszystkim przekonanie tych najmłodszych.

W narracji „Tygodnika Powszechnego” szczepionki dają nadzieję na zatrzymanie pandemii koronawirusa. Jednakże on sam jest wciąż nieprzewidywalny. Na świecie dochodzi do jego różnych mutacji i nie ma pewności, ile tak naprawdę dawek szczepionek trzeba przyjąć, aby poczuć się bezpiecznie. Pandemia COVID-19 jest wyzwaniem dla sektora medycznego. Problemem są przeludnione szpitale, brak miejsc dla nowych pacjentów i potencjalna wysoka śmiertelność⁹³. Społeczeństwo, mimo spadku zakażeń, nie może czuć się pewnie, gdyż każda kolejna fala koronawirusa może okazać się jeszcze groźniejsza. Na ten problem zwraca uwagę Klaus Bachmann: „Szczepionka to światło na końcu tunelu, ale dopiero początek wyścigu nauki z wirusem: czy będzie on mutować szybciej, niż naukowcy zdołają adaptować szczepionki na mutacje i szczepić ludność? Już jesienią tego roku problem mutacji i zaniku odporności będzie się nakładać na problemy dotychczasowe. Trzeba będzie szybko i sprawnie szczepić ludzi jeszcze raz na COVID-19 i dodatkowo na grypę, aby ochronić służbę zdrowia od zapaści i kraj przed kolejnym szczytem nadumieralności”⁹⁴.

⁸⁹ K. Bachmann, *Prawo i żywioł*, Tygodnik Powszechny 2021, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/prawo-i-zywiol-166148> (dostęp: 29.05.2025).

⁹⁰ Tamże.

⁹¹ M. Müller, *Szczepienia zamiast paniki*, Tygodnik Powszechny 2021, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/szczepienia-zamiast-paniki-167243> (dostęp: 29.05.2025).

⁹² Tamże.

⁹³ K. Bachmann, *Walka z pandemią, walka o zaufanie*, Tygodnik Powszechny 2021, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/walka-z-pandemia-walka-o-zaufanie-166806> (dostęp: 21.05.2025).

⁹⁴ Tamże.

W podobnym tonie pisze również Małgorzata Solecka w artykule *Wirus nie jest w odwrocie*. Autorka zaznacza, że wojna na Ukrainie stała się głównym tematem mediów masowych. W tych okolicznościach łatwo zapomnieć o koronawirusie, z którym (patrząc z perspektywy tego tekstu), już od około dwóch lat musi mierzyć się społeczeństwo⁹⁵. Ignorowanie trwającej pandemii COVID-19 może okazać się zgubne. Wciąż należy szczepić się, aby wszelkie obostrzenia i restrykcje nie zostały ponownie wprowadzone. Należy więc skutecznie bronić się przed wirusem i nie zapominać o szczepieniach: „Mądra obrona przed wirusem to również szczepienia. Może nawet – przede wszystkim. Rząd uruchamia szczepienia dla uchodźców wojennych – słusznie. Natomiast komunikacja w tej sprawie z polskim społeczeństwem, rachityczna już od wielu miesięcy, praktycznie zamarała. Nawet w sprawie trzecich dawek, co widać wyraźnie w statystykach dotyczących tempa szczepień”⁹⁶.

W „Gazecie Polskiej” wyniki badań dotyczące narracji o szczepionkach przeciwko COVID-19 okazały się dość zaskakujące. W pierwszej szczegółowej hipotezie badawczej założono, że GP będzie wyrażać negatywne stanowisko wobec tych preparatów. W trakcie analizy okazało się jednak, iż „Gazeta Polska” nie wpisuje się w te narracje.

W wydaniu 1/2021 GP aż sześć artykułów dotyczyło szczepionek. We wszystkich spośród nich narracja o preparatach przeciwko COVID-19 jest pozytywna. I tak w tekście Huberta Kowalskiego *10 pytań o szczepionki. Co warto wiedzieć o szczepionkach na COVID-19* można przeczytać, że podczas badań klinicznych nad preparatem typu Pfizer tylko jeden procent badanych zauważył u siebie działania niepożądane⁹⁷. Nie były one jednak groźne, przypominały raczej typowe reakcje alergiczne. Podobnie jak w „Polityce”, Hubert Kowalski opisuje, iż osoby, które przebyły chorobę COVID-19, mogą również się zaszczepić i nie ma do tego żadnych przeciwwskazań⁹⁸.

Takie samo stanowisko prezentuje również Katarzyna Gójska w artykule *To covid jest niewiadomą, nie szczepionka*. Osiągnięcie odporności populacyjnej jest najważniejszym zadaniem stojącym przed polskim społeczeństwem. Ponadto im dłużej w Polsce trwać będzie pandemia, tym zwiększa się prawdopodobieństwo kryzysu gospodarczego⁹⁹. Według Katarzyny Gójskiej nie należy bać się szczepionek typu mRNA. Jak pisze autorka „Opinie naukowców, którzy na co dzień mają krańcowo różne poglądy polityczne, reprezentują zupełnie inne systemy wartości, są wyjątkowo zgodne – szczepionki mRNA są najbezpieczniejszymi, jakie istnieją. Nie modyfikują ludzkiego DNA, nie mają szans na wywoływanie trwałych zmian w naszych organizmach. I wbrew obiegowej opinii, są oparte na technologii znanej i testowanej w medycynie od co najmniej czterech dekad”¹⁰⁰.

⁹⁵ M. Solecka, *Wirus nie jest w odwrocie*, Tygodnik Powszechny 2022, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/wirus-nie-jest-w-odwrocie-171517> (dostęp: 2.06.2025).

⁹⁶ Tamże.

⁹⁷ H. Kowalski, *10 pytań o szczepienia. Co warto wiedzieć o szczepionce na COVID-19*, Gazeta Polska 2021, <https://www.gazetapolska.pl/24091-10-pytan-o-szczepienia-co-warto-wiedziec-o-szczepionce-na-covid-19> (dostęp: 26.05.2025).

⁹⁸ Tamże.

⁹⁹ K. Gójska, *To covid jest niewiadomą, nie szczepionka*, Gazeta Polska 2021, <https://www.gazetapolska.pl/24043-to-covid-jest-niewiadoma-nie-szczepionka> (dostęp: 26.05.2025).

¹⁰⁰ Tamże.

Identycznie jak w przypadku „Polityki”, w „Gazecie Polskiej” również publicyści zauważają niepokojącą niechęć społeczeństwa do szczepionek przeciwko COVID-19. Przykładowo przed czwartą falą koronawirusa zwracano uwagę na to, że jeśli Polacy nie będą się szczepić, to istnieje prawdopodobieństwo przywrócenia wszelkich obostrzeń¹⁰¹. O tej kwestii pisze Dawid Wildstein w artykule *Czekając na czwartą falę...*”. Najlepiej ten wątek oddają słowa autora: „Faktem jest, że bardzo wielu Polaków nie chce się szczepić. Jeśli dojdzie do kolejnej fali i związanego z nią wzrostu zachorowań, które doprowadzą do lockdownu i potencjalnej zapaści gospodarczej państwa, podstawową przyczyną będzie niewystarczająca liczba zaszczepionych”¹⁰².

Podobne zdanie w tej kwestii ma również Michał Rachoń, pisząc w artykule *Testowanie rządzących szczepionką*, że aż 44 procent Polaków nie chce się zaszczepić¹⁰³. Według autora jest to bardzo niepokojący wskaźnik, gdyż bez szczepionek i wytworzenia się odporności zbiorowej zwalczenie koronawirusa w praktyce może okazać się niemożliwe. Główną przyczyną niezmiennie są wątpliwości, co do rzetelności przeprowadzonych badań klinicznych nad preparatami. Podobnie jak w GP oraz TP wraca argument, że należy zaufać nauce, gdyż pracę nad szczepionkami typu mRNA trwały już od lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku¹⁰⁴. Sam autor zapewnia, że wynalezione preparaty przeciwko COVID-19 to jedyna skuteczna metoda, aby uniknąć ciężkich powikłań po zakażeniu koronawirusem: „Z przeprowadzonych badań wynika jasno, że daje ona ochronę na poziomie 95 proc., co w praktyce oznacza, że jeśli 400 osób, które niedawno dziennie umierały w Polsce na COVID-19, byłyby przed zakażeniem zaszczepione, to 380 z nich nie zapadłoby na tę chorobę, a pozostałe 20 przechodziłoby ją lekko, nie wymagając hospitalizacji”¹⁰⁵.

Reasumując, stosunek do szczepionek przeciwko COVID-19 był taki sam, niezależnie od reprezentowanego profilu ideologicznego badanych w tej pracy tygodników. Narracja o preparatach przeciwko koronawirusowi dotyczyła zazwyczaj tych samych kwestii oraz problemów. Przed wszystkim zwracano uwagę na to, że szczepionki są jedyną szansą, aby ograniczyć rozprzestrzenianie się wirusa. Ponadto szybka produkcja tych preparatów nie oznacza, że są one „słabo przebadane”, lecz wynikają z postępu technologicznego oraz naukowego, jaki nastąpił w ostatnich latach. W szczególności należy zachęcać do szczepień młodych ludzi, gdyż w tej grupie jest największy problem z zaufaniem do szczepionek. Wnioskiem najważniejszym jest jednak zauważalna zgodność w narracji trzech badanych tygodników reprezentujących odmienne profile ideologiczne. Wszystkie wyrażały pozytywne stanowisko, w tym również „Gazeta Polska”, mimo że należy do nurtu skrajnie prawicowego.

¹⁰¹ D. Wildstein, *Czekając na czwartą falę*, Gazeta Polska 2021, <https://www.gazetapolska.pl/25705-czekajac-na-czwarta-fale> (dostęp: 2.06.2025).

¹⁰² Tamże.

¹⁰³ M. Rachoń, *Testowanie rządzących szczepionką*, Gazeta Polska 2021, <https://www.gazetapolska.pl/24042-testowanie-rzadzacych-szczepionka> (dostęp: 27.05.2025).

¹⁰⁴ Tamże.

¹⁰⁵ Tamże.

Mimo że wszystkie trzy tytuły prasowe wyrażają pozytywne stanowisko wobec szczepionek przeciwko COVID-19 można zauważyć pewne różnice, jeśli chodzi o wartości i przekonania wykorzystane do kreowania narracji. W szczególności wymiar wspólnotowy jest zauważalny w „Gazecie Polskiej” oraz „Tygodniku Powszechnym”. Odwołują się one do takich wartości jak zdrowie oraz życie ludzkie. Zarówno w GP, TP oraz „Polityce” istotny okazał się aspekt religijny. W przypadku ostatniego tytułu z wyżej wymienionych przekaz był przede wszystkim antyklerykalny oraz antykonserwatywny.

W tygodniku „Polityka” narracja o szczepionkach była kreowana bardziej w kontrze do przeciwstawnych wartości, jakie reprezentują „Tygodnik Powszechny” czy „Gazeta Polska”. W drugiej hipotezie badawczej wskazano, że najważniejszą wartością w narracji będzie nadzieja i ustabilizowanie się sytuacji społecznej. W trakcie analizy okazało się jednak, iż każdy z badanych tygodników wyraża te przekonanie. Nie jest to więc wartość, która w sposób szczególny wyróżniałaby ten tytuł. Inaczej wygląda jednak sytuacja w kontekście wiary i Kościoła. Tygodnik „Polityka” jest w tej kwestii zdecydowanie bardziej radykalny. Przede wszystkim krytykuje katolicyzm, wiarę oraz ogólnie wartości chrześcijańskie. Publicyści na łamach tego tytułu uważali, że księża w głównej mierze odpowiadają za głoszenie teorii spiskowych o szczepionkach przeciwko COVID-19, które nie mają swojego rzeczywistego odzwierciedlenia w faktach naukowych.

Analizując ten aspekt, należy zwrócić uwagę na tekst Joanny Podgórskiej, *Szamani i inni szatani. Polska religijność zabobonna*. Z artykułu można wnioskować, że m.in. Kościół odpowiada za utwierdzanie się w społeczeństwie negatywnego stosunku do szczepionek przeciwko COVID-19. Według publicystki osoby duchowne w przestrzeni publicznej, mówiąc o preparatach przeciwko koronawirusowi, najczęściej posługują się teoriami spiskowymi¹⁰⁶. To wpływa bezpośrednio na wiernych, którzy przyjmują bezkrytycznie słowa wypowiedziane przez księży. Często uznając je za prawdę i jedyne „wiarygodne” źródło informacji. W tekście można wyczytać, że według osób duchownych sama pandemia powinna być rozpatrywana w kontekście „Kary Bożej”¹⁰⁷. Autorka podaje również przykłady wypowiedzi niektórych księży: „I dostają wsparcie od choćby od popularnego kaznodziei ks. Marka Bąka, który przekonuje, że pandemia to manipulacja światowych mocarstw i rekinów biznesu, która ma zniszczyć cywilizację katolicką i odebrać ludziom wiarę. Po szczepionkach przyjdzie, według niego, tragedia poszczepienna; ludzie będą chorować i umierać. Człowiek wiary powinien bez lęku i za wszelką cenę nie dać się zaszczepić”¹⁰⁸. Wyraźną tendencją w polskim społeczeństwie jest nasilanie się ruchów antyszczepionkowych. Niestety najczęstszą ich przyczyną jest właśnie pokładanie wiary w teorie spiskowe. Problemem polskiego katolicyzmu, według Joanny Podgórskiej, jest pewne myślenie magiczne i zabobonne, które nasiliło się w czasie pandemii COVID-19.

¹⁰⁶ J. Podgórska, *Szamani i inni szatani, Polska religijność zabobonna*, Polityka 2021 <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/2126409,1,szamani-i-inni-szatani-polska-religijnosczabobonna.read> (dostęp: 29.05.2025).

¹⁰⁷ Tamże.

¹⁰⁸ Tamże.

Joanna Podgórska pisze o tej kwestii w ten sposób: „Ta archaiczna, spragniona magii i cudowności religijność jest z jednej strony zakorzeniona w niezwykle żywotnym w Polsce ludowym katolicyzmie, a z drugiej – odpowiada na falę nowego irracjonalizmu i teorii spiskowych, która przetacza się przez świat”¹⁰⁹.

O stanowisku polskiego duchowieństwa w kontekście szczepionek przeciwko COVID-19 pisze również Martyna Bunda w artykule *Narodowe wyszczepianie: kto, kiedy i gdzie?* Tekst w podobny sposób opisuje antyszczepionkowe podejście księży. Według duchownych szczepionki zostały wyprodukowane z abortowanych płodów dzieci, co wzbudza pewne wątpliwości moralne i etyczne¹¹⁰. Mimo poparcia idei szczepionek przez ówczesnego papieża Franciszka, Kościół w Polsce, według Martyny Bundy, jest w tej kwestii bardzo powściągliwy. W szczególności polscy księża publicznie nawołują do bojkotu przyjmowania preparatów przeciwko COVID-19. Do kreowania tej narracji, według autorki, są wykorzystywane wszelkie teorie spiskowe nie mające żadnego pokrycia w rzeczywistości, a tym bardziej w nauce: „Także polski Kościół, mimo jasnego stanowiska papieża Franciszka, który nawołuje do szczepienia się, nie poparł idei szczepień, «pozostawiając to sumieniu wiernych». A sumienia wielu księży są antyszczepionkowe. W święto Trzech Króli wierni w kościele w Gorzowie i widzowie oglądający transmisję w TVP dowiedzieli się, że szczepionki to zło, bo «są produkowane z ciał abortowanych dzieci», po czym odmówili modlitwę o «szczepionkę niebudzącą kontrowersji moralnych». W Bydgoszczy wierni dowiedzieli się, że są naiwni, szczepiąc się, bo to niezwykle toksyczne substancje i eksperyment medyczny, a «bandytów, którzy zmuszają innych ludzi do szczepień, czeka Norymberga». Na stronie parafii w Wisznicach można poczytać o «satanistycznych szczepionkach» itd.”¹¹¹. W przytoczonym fragmencie widać więc niechęć do polskiego duchowieństwa i Kościoła oraz obarczanie go odpowiedzialnością za nastroje antyszczepionkowe. To poniekąd potwierdza prezentowane w niniejszym artykule założenie, że tygodnik „Polityka” jest przeciwnikiem wartości konserwatywnych. W przypadku dyskursu o szczepionkach przeciwko COVID-19 ujawniło się to formie krytyki katolicyzmu w Polsce.

Pisząc o wartościach i przekonaniach, warto również zwrócić uwagę na tekst Jędrzeja Winieckiego. Dokonał on analizy, jakie grupy społeczne w Polsce nie chcą się szczepić. Na taką postawę mogą mieć wpływ idee, jakie wyznaje dana zbiorowość. Według autora, to osoby konserwatywne są niechętne, aby przyjąć szczepionkę przeciwko COVID-19. Zazwyczaj to właśnie one pokładają wiarę w różne teorie spiskowe i niesprawdzone informacje naukowe¹¹². Dlatego m.in. tak długo trwa osiągnięcie odporności populacyjnej w polskim społeczeństwie. Problem został określony przez autora w sposób następujący: „Generalnie nie chce szczepić się jedna czwarta rodaków. To postępek, bo jeszcze w grudniu sceptycznie nastawionych była prawie połowa. Zainteresowanie jest najmniejsze wśród osób młodych, mniejszą

¹⁰⁹ Tamże.

¹¹⁰ M. Bunda, dz.cyt.

¹¹¹ Tamże.

¹¹² J. Winiecki, *Polscy antyszczepionkowcy*, Polityka 2021, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/2120645,1,polscy-antyszczepionkowcy.read> (dostęp: 21.05.2025).

skłonność przejawiają kobiety, osoby o poglądach prawicowych, konserwatywnych, te bez specjalnego zaufania do Unii Europejskiej, naukowców i lekarzy oraz mający inklinacje do pokładania wiary w teorie spiskowe¹¹³. W pewnym zakresie jest to potwierdzenie, że osoby o poglądach prawicowych nie chcą się szczepić.

W „Gazecie Polskiej” kwestia Kościoła i religii również okazuje się istotna. O wierze i wartościach chrześcijańskich często pisał publicysta Tomasz Terlikowski. Mimo entuzjazmu związanego z wynalezieniem skutecznych preparatów przeciwko koronawirusowi, kwestii moralnych i etycznych nie należy lekceważyć. W felietonie *Szczepionka i wątpliwości* Terlikowski za przykład podaje wspólne oświadczenie Konferencji Episkopatu Anglii, Walii oraz Irlandii¹¹⁴. Z jednej strony potępiają one wykorzystanie komórek linii macierzystych do produkcji szczepionki Astra-Zeneca oraz Janssen/Johnson&Johnson. Jednakże pełen przekaz tego dokumentu oddają następujące słowa: „Jednocześnie przypomina się, że jeśli nie ma bezpośredniego związku między stworzeniem szczepionki a bezprawnymi i niemoralnymi działaniami, to – zachowując świadomość zła pierwotnego działania – katolik może stosować taką szczepionkę, szczególnie gdy istnieje poważny powód do jej zastosowania. Obie Konferencje Episkopatu podkreślają, że w tym wypadku taki powód istnieje¹¹⁵. Ostatecznie więc katolik sam musi rozstrzygnąć we własnym sumieniu decyzję o przyjęciu dawki szczepionki przeciwko COVID-19. Jednakże, jeśli zdecyduje się odmówić, nie jest zwolniony z obowiązku przestrzegania wszelkich rygorów sanitarnych w trosce o zdrowie i życie bliźniego. Jest to więc bezpośrednio nawiązanie do wartości katolickich i chrześcijańskich.

W kolejnym tekście Tomasz Terlikowski pisze o sobie, że jest osobą wierzącą i wartości chrześcijańskie są mu bliskie. Wątek ten wydaje się o tyle ważny, że Tomasz Terlikowski w dalszej części artykułu ubolewa nad tym, w jaki sposób wykorzystuje się religię i Kościół do walki ze szczepionkami przeciwko COVID-19¹¹⁶. Często zarzuty wobec osób, które chcą się zaszczepić, są kuriozalne. Nie mają one najczęściej związku w prawdziwymi wartościami Kościoła katolickiego, lecz odwołują bardziej się do magii i teorii spiskowych, o czym Terlikowski pisze: „Zostawiając jednak na boku te uwagi, z którymi trudno poważnie polemizować, skupmy się na problemie religijnych uzasadnień postawy wrogiej szczepieniom. Tak się bowiem składa, że część dyskutantów powołuje się na argumenty wzięte z wiary i religii, nie zauważając nawet, że osuwają się w ten sposób w myślenie magiczne, które z katolicyzmem niewiele lub zgoła nic nie ma wspólnego. I tak wiara, że szczepionka może mieć skutki duchowe, że przyjęcie jej to czyn mający skutki religijne, to wyraz myślenia magicznego, a nie religijnego¹¹⁷. Jak wynika z powyższej wypowiedzi, osoby wierzące nie powinny traktować wiary jako usprawiedliwienia i zwolnienia

¹¹³ Tamże.

¹¹⁴ T. Terlikowski, *Szczepionka i wątpliwości*, Gazeta Polska 2020 <https://www.gazetapolska.pl/23969-szczepionka-i-watpliwosci> (dostęp: 29.05.2025).

¹¹⁵ Tamże.

¹¹⁶ T. Terlikowski, *Magiczna wiara katolickich antyszczepionkowców*, Gazeta Polska 2021, <https://www.gazetapolska.pl/24079-magiczna-wiara-katolickich-antyszczepionkowcow> (dostęp: 29.05.2025).

¹¹⁷ Tamże.

z odpowiedzialności. Trzeba rozgraniczyć kwestie etyczne i moralne od teorii spiskowych, nie mających nic wspólnego z katolicyzmem.

W artykule *Szczepienie aktem miłości* Tomasz Terlikowski jednoznacznie wskazuje, że przyjęcie szczepionki jest wyrazem odpowiedzialności wobec bliźniego oraz obrony życia zarówno swojego, jak również drugiego człowieka. Autor pisze, iż watykańska Kongregacja, jak i polski Kościół, wyrażają pozytywne stanowisko wobec preparatów przeciwko Covid-19¹¹⁸. Autor w szczególności przywołuje słowa papieża Franciszka: „Zaszczepienie się jest prostym, ale głębokim sposobem krzewienia dobra wspólnego i opiekowaniem się sobą nawzajem, zwłaszcza najsłabszymi. Proszę Boga o to, by każdy mógł dodać swoje małe ziarenko piasku, swój mały gest miłości. Choć jest on mały, miłość jest zawsze wielka. Przyczynmy się takimi małymi gestami do lepszej przyszłości”¹¹⁹. Autor podsumowuje swój artykuł sformułowaniem „i to tyle w temacie”, co można uznać jako aprobatę wobec słów papieża Franciszka.

Wątek dotyczący Kościoła i jego roli w dobie pandemii jest przywoływany w „Tygodniku Powszechnym” przez redaktora naczelnego ks. Adama Bonieckiego. W artykule *Szczepionka i autorytet* duchowny pisał, że kluczowe jest jednoznaczne stanowisko polskiego Episkopatu i biskupów w kontekście tego, czy należy przyjąć dawkę szczepionki. Boniecki wyraża w tym artykule głęboką nadzieję, że autorytet, jakim jest Kościół, pomoże w decyzji wiernych o zaszczepieniu się: „Przytoczyłem tu cztery apele biskupów zachęcające do szczepień. Prawdopodobnie było ich więcej. W tym trudnym dla Kościoła czasie, gdy już otrąbiono upadek jego autorytetu, władze – wobec szczepieniowego impasu – oczekują od tego autorytetu pomocy. Wojewoda mazowiecki Konstanty Radziwiłł pisał do kardynała Kazimierza Nycza: «Wierzę, że osobisty autorytet Księdza Kardynała i pozostałych duchownych oraz wywodzące się wprost z Ewangelii wezwania do troski o bliźniego i współodpowiedzialności za wspólnotę będą [...] przekonującymi argumentami do podjęcia decyzji o zaszczepieniu siebie i bliskich, w tym młodzieży». Oby były”¹²⁰.

Maciej Müller w artykule *Szczepionka i autorytet* pisał także o kwestii zaszczepienia się przez osoby wierzące¹²¹. Głównym tematem tekstu było zwiększenie limitu miejsc w kościołach. Obostrzenia dotyczące obrzędów religijnych powoli zostały zniesione przez polski rząd. Od 26 czerwca 2021 r. wierni mogli zajmować już aż 75% wszystkich miejsc siedzących w kościołach¹²². To, co jednak najważniejsze, to kwestia potrzeby ciągłego doszczepienia się przez społeczeństwo więcej niż jedną dawką. W szczególności jeśli chodzi o seniorów. Według autora, Kościół powinien zachęcać wiernych do zaszczepienia się przeciwko koronawirusowi. Istotą całego problemu oddają słowa autora: „Ważnym argumentem jest na pewno

¹¹⁸ T. Terlikowski, *Szczepienie aktem miłości*, „Gazeta Polska” 2021, <https://www.gazetapolska.pl/25824-szczepienie-aktem-milosci> (dostęp: 29.05.2025).

¹¹⁹ Tamże.

¹²⁰ A. Boniecki, *Szczepionka i autorytet*, Tygodnik Powszechny 2021, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/szczepionka-i-autorytet-168358> (dostęp: 2.06.2025).

¹²¹ M. Müller, *Kościół powinien wzywać do szczepień*, Tygodnik Powszechny 2021, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/kosciol-powinien-wzywac-do-szczepien-168049> (dostęp: 2.06.2025).

¹²² Tamże.

oddalenie groźby powrotu limitu 1 osoby na 15 m kw. kościoła. Ale przede wszystkim: przyjęcie szczepionki chroni nas samych i wszystkich wokół – a miłość do siebie samego oraz do bliźniego to jeden z filarów chrześcijańskiej tożsamości¹²³.

Na wartości, jakimi są zdrowie i życie człowieka, w wymiarze bardziej świeckim w „Tygodniku Powszechnym” zwracał uwagę Klaus Bachmann. Autor zaznacza, że bez szczepionek wzrośnie liczba zgonów. Szczepionki są jedynym skutecznym rozwiązaniem, aby wskaźnik śmiertelności malał. Według publicysty: „Wystarczy kilkudziesięcioprocentowa relatywna większość niechętnych szczepionce, by skazać na śmierć kolejne kilkadziesiąt tysięcy ludzi przy biernej postawie pozostałych”¹²⁴. Ze słów autora wynika, że osoby niechętne szczepionkom (których może być na początku akcji szczepień relatywnie więcej) nie pomogą przede wszystkim sobie. Społeczeństwo, w którym dominuje nastrój antyszczepionkowy, będzie musiało mierzyć się z kolejnymi obostrzeniami i restrykcjami. Z takiego przebiegu zdarzeń nie będzie zadowolona żadna ze stron. Ważne jest poczucie wspólnoty i wzajemnej odpowiedzialności.

Podsumowując: w badanych w niniejszej pracy tygodnikach opinii można zauważyć, do jakich wartości i przekonań odwoływały się poszczególne tytuły, kreując narrację o szczepionkach przeciwko COVID-19. W przypadku „Polityki” zdecydowanie przeważał antyklerykalizm i obarczanie winą Kościoła katolickiego za brak przekonywania społeczeństwa do przyjęcia szczepionek. W „Tygodniku Powszechnym” odwołanie do wartości dotyczących zdrowia i życia ludzkiego potwierdziło się. W narracji tego tytułu katolicy powinni się zaszczepić, aby zadbać o dobro wspólne, mając na uwadze nie tylko siebie, ale również drugiego człowieka. W „Gazecie Polskiej” trafne okazało się założenie, że kwestie zdrowotne będą najważniejsze. Jednakże zostały one wykorzystane do kreowania narracji popierającej szczepionki, a nie żeby wykazać ich negatywny wpływ na zdrowie i życie człowieka. Zarówno w TP oraz GP odwoływano się często do słów papieża Franciszka: „Zaszczepienie się jest prostym, ale głębokim sposobem krzewienia dobra wspólnego i opiekowaniem się sobą nawzajem, zwłaszcza najsłabszymi...”.

BIBLIOGRAFIA

- Bartoszewicz M., *Rozprawa doktorska pisana pod kierunkiem L. Szot: Mechanizmy propagandy politycznej w polskich tygodnikach opinii – analiza porównawcza*, Wrocław 2022.
- Chrabota B., *Rola prasy w czasie pandemii – list Bogusława Chraboty, prezesa Izby Wydawców Prasy*, <https://wspolczesna.pl/rola-prasy-w-czasie-pandemii-list-boguslaw-a-chraboty-prezesa-izby-wydawcow-prasy/ar/c1-14870777> (dostęp: 15.01.2025 r.).
- Culture.pl, *Opiniotwórcze katolickie czasopisma społeczno-kulturalne*, <https://culture.pl/pl/dzielo/tygodnik-powszechny> (dostęp: 8.01.2025 r.).
- Dobek-Ostrowska B., *Mediatyzacja polityki w tygodnikach opinii w Polsce – między polityzacją a komercjalizacją*, *Zeszyty Prasoznawcze*, 2018, nr 2 (234), 224–246.

¹²³ Tamże.

¹²⁴ K. Bachmann, *Prawo i żywioł*, Tygodnik Powszechny 2021, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/prawo-i-zywioł-166148> (dostęp: 29.05.2025).

- Dudek B., Ficek E., *Szczepionka, śmiercionka, trupionka. Modelowanie znaczeń słowa w dyskursie antyszczepionkowym związanym z pandemią SARS-CoV-2*, *Język Polski* 2022, nr 102 (2), 49–63.
- Dobrołowicz J., *Analiza dyskursu i jej zastosowanie w badaniach edukacyjnych*, *Jakościowe Badania Pedagogiczne*, 2016, nr 1 (1), 36–48.
- Dobrołowicz J., Dobrołowicz M., *Krytyczna Analiza Dyskursu i jej zastosowanie w badaniu tekstów prasowych na temat edukacji*, w *Rzeczywistość i zapis. Problemy badania tekstów w naukach społecznych i humanistycznych*, red W. Doliński, J. Żurski, K. Grzeszkiewicz- Radulskiej, S. Męćfal, Łódź 2016, 199–213.
- Graczyk R., *Realizm polityczny „Tygodnika Powszechnego” (1945–1989)*, *Politeja – Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego* 2013, 10(25), 79–112.
- Hallin DC., Mancini P., *Systemy medialne. Trzy modele mediów i polityki w ujęciu porównawczym*, Kraków 2007.
- Jabłońska B., *Krytyczna Analiza Dyskursu: Refleksje Teoretyczno-Methodologiczne*, *Przegląd Socjologii Jakościowej* 2006, nr 2 (1), 53–67.
- Kamińska-Korolczuk K., *Paralelizm polityczny jako koncepcja teoretyczna i jej zastosowanie na przykładzie Brazylii*, *Zeszyty Prasoznawcze* 2023, nr 4 (256), 95–111.
- Kolasa W., (2001). *Tygodnik Powszechny w nowej rzeczywistości (1989–1999)*, w: J. Jarowiecki (red.). Kraków–Lwów: książki, czasopisma, biblioteki XIX i XX wieku, t. 5, Kraków 2001, 689–707.
- Kopeć-Ziemczyk K., *rozprawa doktorska pisana pod kierunkiem M. Głowackiego: Polaryzacja mediów w Polsce. Analiza zawartości „Wiadomości” TVP i „Faktów” TVN w okresie kampanii samorządowej w 2018 roku*, Warszawa 2020.
- Leśniczak R., *News coverage of Christian churches and other religious bodies dealing with the Covid-19 pandemic: An analysis of newspapers in German and English*, *Church, Communication and Culture* 2022, 7(1), 175–195.
- Leśniczak R., *Wizerunek prezydenta Andrzeja Dudy na łamach „Tygodnika Powszechnego” (2015–2020)”, Warszawa 2023.*
- Lisowska-Magdziarz M., *Analiza tekstu w dyskursie medialnym*, Kraków 2006.
- Łysoń T., *Zmieniający się rynek polskich tygodników opinii na początku pandemii COVID-19*, „com. press” 2020, nr 3(2), 68–87.
- Mielczarek M., *Tygodniki opinii w zmieniającej się rzeczywistości*, Kraków 2018.
- Nowakowska M., *Strategie dyskursu i zabiegi perswazyjne w artykułach na temat szczepień na portalu Onet.pl*, *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica* 2018, 52, 179–188.
- Omyłka-Rudzka M., *Koronawirus – obawy, stosunek do szczepień, ocena polityki rządu*, Warszawa 2022.
- Pataj M., *Postawy internautów wobec szczepionek w dobie pandemii na przykładzie wybranych memów internetowych*, *Media – Biznes – Kultura* 2021, (11), 217–228.
- Podemski K., *Świat w polskich tygodnikach opinii*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 2011, z. 3, 241–262.
- Rončáková T., *The image of Christian churches in the Slovak and Czech media during the first wave of the Covid-19 pandemic*, *Church, Communication and Culture* 2022, 7 (1), 127–153.
- Sakiewicz T., *Karta Klubów „Gazety Polskiej*, www.klubygp.pl/karta-klubow-gp/ (dostęp: 8.01.2025).
- Stępnia K., *Od hiszpanki do COVID-19. Materiały wizualne w pandemiach. Studia, szkice i refleksje*, Warszawa–Kraków 2024.
- Synowiec A., *W stronę analizy tekstu – wprowadzenie do teorii dyskursu*, *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie* 2013, z. 65, 383–396.

Wykaz skrótów

- Centrum Badań Opinii Społecznej – CBOS
 Krytyczna Analiza Dyskursu – KAD
 Tygodnik Gazeta Polska – GP
 Tygodnik Polityka – Polityka
 Tygodnik Powszechny – TP

DISCOURSE ANALYSIS OF MEDIA COVERAGE ON COVID-19 VACCINES BASED ON SELECTED OPINION WEEKLIES

Summary

This article presents the results of an analysis of narratives about COVID-19 vaccines in selected opinion-forming weeks: “Polityka”, “Tygodnik Powszechny”, and “Gazeta Polska”. Critical discourse analysis was used in the study. Based on the analyzed material, it can be observed that all three weeklies expressed a positive stance toward COVID-19 vaccines. In the context of values and beliefs, “Polityka” criticized the Church and its insufficient role in encouraging society to receive the COVID-19 vaccine. In contrast, “Gazeta Polska” and “Tygodnik Powszechny” referenced the values of human health and life, and considered getting vaccinated against the coronavirus an expression of collective responsibility and respect for one’s neighbor.

Key words: media discourse, opinion-forming press, weekly, Critical Discourse Analysis, media pluralism, political parallelism, COVID-19

Nota o Autorze

Korneliusz ZIELIŃSKI – absolwent studiów licencjackich na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (2025).
Kontakt e-mail: korneliusz.zielinski@student.uksw.edu.pl